

Column

Turen in de toekomst

Met het verschijnen van de scenario's van Shell en jaarlijkse Energy Outlooks van BP en ExxonMobil is het mogelijk om het private turen in de energietoekomst te vergelijken met de recente World Energy Outlook van het IEA (november 2012) en de vroege publicatie van de langetermijnvooruitzichten van het Amerikaanse Energie Informatieagentschap (EIA).

Door Coby van der Linde, hoofd van het Clingendael International Energy Programme en hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen.

De vergelijking gaat natuurlijk niet helemaal op, omdat de methode van turen van de verschillende bedrijven en overheidsinstanties niet gelijk is. Een scenario is een verkenning van de extremen in de toekomstige politieke en economische verhaallijnen en de bijbehorende energieplaatjes, terwijl de vooruitzichten zijn gebaseerd op de beste inzichten van de desbetreffende instelling neergelegd in een eigen ontwikkeld model.

Boodschappen

De verschillende vooruitzichten worden

altijd met enige spanning tegemoet gezien. De energieliefhebbers kunnen genieten van de gepresenteerde details van bepaalde markten of ontwikkelingen die worden geschetst, anderen zoeken in de schetsen van de verre jaren vooruit bevestiging voor ontwikkelingen van vandaag. Vooral omdat de vooruitzichten op wereldschaal worden gepresenteerd, zullen voorstanders van duurzame energie, zoals zon en wind, teleurgesteld zijn in de omvang van het taartpuntje voor deze energiedragers in de komende 20 of 30 jaar. Deze taartpunt lijkt in het geheel niet op de grotere aandelen in de energievoorziening die de energieroadmaps ons voorspiegelen. De verschillen per regio in de wereld kunnen aanzienlijk zijn, maar het feit dat nieuwe energiedragers meestal in aanvulling op de traditionele komen, moet ook tot nadenken stemmen. In Europa, met zijn volwassen economie, zal de verduurzaming vooral uit vervanging van capaciteit gehaald moeten worden, terwijl in andere landen deze inzet uit de groei kan komen. Dat is toch anders.

Rollen

Alle toekomstverkenningen voorspellen een langere toekomst, op wereldschaal, voor fossiele brandstoffen. Er zijn wel verschillende inschattingen van de rol van

kolen, olie en gas, maar over het algemeen ziet men een groei voor de rol van gas, vooral in Azië en de Amerika's, terwijl de rol van olie als belangrijkste transportbrandstof blijft. De rol van kolen wordt over het algemeen als over het hoogtepunt ingeschat in de periode na 2030, zeker naarmate lokale luchtvervuiling de steeds sterker geurbaniseerde bevolking meer parten gaat spelen. Een belangrijke overeenkomst van alle toekomstverkenningen is verder de opmerkelijke verbeteringen die worden voorzien in de energie-efficiëntie, niet alleen van de transportsector maar ook van andere economische sectoren. Deze zullen een belangrijke bijdrage leveren aan het langzaam beheersen van de CO₂-uitstoot, samen met een groeiende inzet van gas en duurzame energiebronnen.

Schumpeter

De ontvangers van de boodschappen zijn echter erg verschillend. Europeanen zullen andere dingen zien in de toekomstprojecties dan Chinezen, Indiërs, of Amerikanen. Dit is mede afhankelijk van hun optimisme of pessimisme over de toekomst, maar ook door de verschillen in economische ontwikkeling. In Azië wordt nog veel groei voorspeld, evenals voor Afrika, en ook de Amerika's groeien door.

Voor Europa wordt het verhaal meteen een stuk lastiger. Terwijl het relatieve aandeel in het wereld BNP afneemt en dus ook het aandeel in de wereldvraag naar energie en de bijdrage in CO₂-emissies, is de impact van de Europese emissiereducties nauwelijks nog relevant voor het beheersen van het wereldklimaatprobleem. In een door economische stagnatie geplaagde samenleving is wellicht een nieuwe verhaallijn nodig om de energie-innovatie aan de gang te houden. Laten we hopen dat de Schumpeteriaanse creatieve destructie van dit moment in ieder geval voldoende ruimte voor groei creëert, zodat energie-innovaties ook hier op termijn kunnen renderen.

Bril

Vooralsnog doen de gepresenteerde energievooruitzichten vreemd aan voor Europeanen die verwickeld zijn in een heel ander energiediscours. Het optimisme dat spreekt uit de mogelijkheden van

de nieuwe generatie olie- en gasvoorraden en de sociaaleconomische verbeteringen ten opzichte van de koleneconomie gaat aan ons voorbij.

De huidige malaise in de Europese politiek en economie maakt het moeilijk om voor te stellen dat we in staat zullen zijn om de giga-investeringen, nodig om de roadmaproom te verwezenlijken, kunnen genereren op enige voorzienbare termijn, zolang het de overheid, consumenten, belastingbetalers en veel ondernemingen aan middelen ontbreekt. In de Shell-scenario's is een plaatje opgenomen met 'pathway lenses', waarin samenlevingen verschillende trajecten naar de toekomst kunnen volgens. In een van de trajecten kan een samenleving vast komen te zitten in een transitiedoolhof, voor het gemak in knalrood gekleurd, zodat het niemand ontgaat.

Ik denk dat ik niet de enige Europeaan ben die stilletjes dacht dat deze bril, die kan leiden tot een existentiële crisis, speciaal voor ons was gemaakt. ■

